

Persdossier: actie menstruatie-armoede

Op donderdag 7 en vrijdag 8 september gaan wij, vrouwenorganisatie Rebelle, langs bij enkele politieke secretariaten om het probleem van menstruatie-armoede aan te kaarten.

1. Wat is menstruatie-armoede?

De voorbije jaren hebben velen onder ons een nieuwe term geleerd, namelijk menstruatie-armoede. Nochtans gaat het niet om een recent fenomeen, het is iets van alle tijden. Het werd echter pas onder onze aandacht gebracht door een rapport van Caritas Vlaanderen in 2020. Hieruit bleek dat **12% van Vlaamse vrouwen tussen 12 en 25 jaar** wel eens geen geld heeft om menstruatieproducten te kopen. 1 op de 5 miste soms school omdat ze niet over voldoende producten beschikte. De helft van de respondenten gebruikte wel eens een zakdoek of ander ongeschikt alternatief. Vrouwen blijken op alle leeftijden negatieve gevolgen te ondervinden van leven in menstruatie-armoede.

Volgens cijfergegevens van het Belgische Statistiekbureau^[1] hebben **Belgische vrouwen meer kans op armoede** dan mannen. Vrouwen die in armoede leven, hebben vaak een tekort aan middelen om menstruatieproducten te kopen, een beperkte kennis over menstruatie en weinig toegang tot sanitaire voorzieningen. Omgekeerd kan menstruatie-armoede ook armoede in stand houden. Het kan er namelijk voor zorgen dat vrouwen afwezig zijn op het werk of bij opleidingen en heeft het een negatieve impact hebben op hun mentale en fysieke gezondheid, huisvesting, vrijetijdsbesteding, sociale contacten, inkomen, promotiekansen enzovoort

Om onduidelijkheid te vermijden, is het belangrijk expliciet te benoemen wat we onder de term menstruatie-armoede verstaan. We kiezen ervoor om de definitie van de Nederlandstalige Vrouwenraad te volgen. Zij omschrijven menstruatie-armoede als 'beperkte toegang hebben tot middelen die je nodig hebt om veilig en comfortabel je menstruatie door te komen'.

Die middelen bestaan uit volgende aspecten:

- toegang tot producten om bloed op te vangen;
- goede en veilige sanitaire voorzieningen;
- kennis over menstruatie.

2. Belangrijke momenten in de strijd tegen menstruatie-armoede

De voorbije jaren zijn er zowel in België als internationaal belangrijke stappen gezet. We lijsten een aantal momenten op die van belang zijn in de strijd tegen menstruatie-armoede.

2016: Bruzelle wordt opgericht

^[1] Statbel (2020). *Materiële en sociale deprivatie*. Geraadpleegd op: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/materiele-en-sociale-deprivatie#news>

BruZelle is een vereniging die actief strijdt tegen menstruatiearmoede en het taboe rond menstruatie in België. Ondertussen heeft BruZelle 135 inzamelpunten en verdeelden ze al meer dan 2 miljoen maandverbanden. Nog steeds blijft de vraag groter dan het aanbod.

2018: 'Tampontaks' verdwijnt

Btw op tampons en maandverband daalt van 21 naar 6%. Voordien vielen ze onder de categorie luxeartikelen vielen. Het duurde 11 jaar voor die knoop werd doorgehakt.

2020: Rapport Caritas

Hieruit bleek dat 12% van Vlaamse vrouwen tussen 12 en 25 jaar wel eens geen geld heeft om menstruatieproducten te kopen. 1 op de 5 miste soms school omdat ze niet over voldoende producten beschikte.

2022: Schotland geeft het goede voorbeeld

De Schotse wet bepaalt dat lokale overheden gratis menstruatieproducten moeten aanbieden aan wie het nodig heeft. Ze maakten ze beschikbaar in buurtcentra, jeugdclubs, apotheken en andere openbare plekken. Sinds 2018 was dit al het geval op scholen. Schotland is het eerste land ter wereld dat deze stap zet. Er werd een app ontwikkeld om de distributiepunten te vinden.

3. Rebelle en menstruatie-armoede

Op 29 december 2021 werd 100 000 euro vrijgemaakt door het kabinet van Minister van Armoedebestrijding Karine Lalieux (PS). Dit geld ging naar de **Vrouwenraad**. Zij namen de coördinatie en begeleiding van 15 projecten van lidorganisaties voor hun rekening. Die waren gericht op onderwijs/vorming, sensibilisering/communicatie of inzameling en verdeling van materiaal. Het **middenveld en het onderwijs gingen aan de slag** met het thema. Ook wij tekenden in op de projectoproep. Als vrouwenorganisaties die bouwt aan een samenleving waar alle vrouwen zich goed in hun vel voelen en onbeschaamd zichzelf kunnen zijn, willen we mee dit taboe doorbreken.

Wij onderschrijven de visie van de Vrouwenraad dat het hier een **dubbel taboe** betreft. Menstruatie op zich is iets dat we liefst zo veel mogelijk verborgen houden. Het gaat gepaard met schaamte en ongemakkelijkheid. Wie in armoede leeft, schaamt zich bovendien ook vaak om het gebrek aan geld om producten te kopen. Dit dubbel taboe zorgt ervoor dat menstruatie-armoede onderbelicht blijft. Bovendien houdt dit de ongelijkheid verder in stand aangezien menstruerende personen door het gebrek aan producten schooldagen missen of afwezig zijn op het werk.

Wat doen wij?

a. Educatief pakket '(Even)waardig menstrueren'

We werkten het educatief pakket '(Even)waardig menstrueren' uit rond menstruatie-armoede en het ervaren van taboes wat betreft menstruatie. Hiermee richten we ons op vrouwen in asielcentra en **anderstalige nieuwkomers**. het spel proberen we enkele hardnekkige menstruatiemythes te doorbreken. Er zijn 6 pakketten in omloop die aangevraagd of uitgeleend kunnen worden.

b. Duurzame menstruatie-producten

We zijn ons ervan bewust dat duurzame alternatieven niet voor iedereen een optie zijn. Het inbrengen van een cup kan cultureel/religieus gevoelig liggen. Of voor wie thuis niet over een wasmachine beschikt, kunnen wasbare producten te omslachtig zijn.

Toch willen we die opties graag bekend maken bij een breed publiek om de **drempels zo klein mogelijk** te maken. We ontwerpen kwaliteitsvol, comfortabel en herbruikbaar maandverband dat mensen zelf kunnen naaien. Bij voorkeur door gebruik te maken van recuperatiemateriaal. Naast maandverbanden zelf, zorgen we voor zakjes om het gebruikte maandverband op een ecologische en hygiënische manier te verpakken zodat het nadien thuis gewassen kan worden. We verduurzamen dit door het patroon en de handleiding te verspreiden en workshops te organiseren aan geïnteresseerde vrouwen. Bovendien werd er een instructievideo gemaakt waarbij mensen stap voor stap het maakproces kunnen volgen. [Te bekijken via YouTube.](#)

Daarnaast gingen we op zoek naar 10 vrijwilligers die voor het eerst wasbaar maandverband wilden testen. Zij schreven hun ervaringen neer in een aantal blogteksten.

“Het moet geleden zijn van de dagen na die ene vage nieuwjaarsnacht dat ik nog zo uitkeek naar mijn regels krijgen. Ik mocht namelijk het wasbaar maandverband van Rebelle testen en ik word altijd blij van een goed experiment. Zeker als er schattige bloemetjesstof aan te pas komt!”

- Elisa

c. Inzamelzuilen

We plaatsen meer dan 100 **inzamelzuilen** op verschillende locaties in Vlaanderen. In de boxen kunnen individueel verpakte maandverbanden en tampons gedoneerd worden. De verdeling van de producten gebeurt via lokale initiatieven (bijvoorbeeld sociale kruidenier, OCMW,...) We werken samen met verschillende partners in Vlaanderen (bijvoorbeeld stad Gent, Bruzelle, Huis van de Mens, gemeente Nazareth, Artevelde Hogeschool ...)

Op onze website is een overzicht te vinden van [alle inzamellocaties](#).

Wij willen (meer) actie zien

Ondertussen zijn we bijna 3 jaar verder. Wij blijven menstruatieproducten inzamelen. Hoeveel aandacht er intussen ook naar het thema ging, op **politiek niveau beweegt er voorlopig weinig**. Allerlei vzw's,

belangengroepen en middenveldorganisaties werken initiatieven uit en lossen het probleem (tijdelijk en in beperkte mate) op. Wij verwachten meer. Er moeten **structurele oplossingen** komen om menstruatie-armoede aan te pakken.

Wij pleiten voor het **gratis ter beschikking stellen** van wegwerpproducten.

Hierbij leggen we de focus op:

- **Toegankelijkheid:** de producten moeten beschikbaar zijn op plekken waar mensen in armoede komen (scholen, apothekers, sociale winkels, openbare toiletten, welzijnsinstanties enzovoort).
- **Laagdrempeligheid:** de producten moeten laagdrempelig verkrijgbaar zijn. Dit betekent onder andere dat mensen producten moeten kunnen verkrijgen zonder iemand aan te spreken en zonder dat er randvoorwaarden zijn.
- **Sensibilisering:** we vinden het vanzelfsprekend dat toiletpapier op elk toilet aanwezig is. Waarom dan geen maandverband en tampons? Dit zou veel menstruerende personen uit de nood helpen. Daarnaast leren we op die manier ook om menstruatie als iets heel normaal te bekijken.

Om onze aanbevelingen kracht bij te zetten, kloppen we begin september (in aanloop naar de Septembeerklaring) aan bij verschillende politieke partijen. We verpakken onze boodschap op een luchtige manier door de **aankondiging van een geboorte**. Heuglijk nieuws, ware het niet dat we nu al bezorgd zijn om de menstruatiekost waar deze kinderen en hun ouders later mee geconfronteerd zullen worden. Als symbool van onze ongerustheid presenteren we geen verjaardagstaart, maar **een menstruatietaart**.

Vlogster en radiostem **Linde Merckpoel** steunt ons initiatief. Zij zal op donderdag 7 september aanwezig zijn bij de bezoeken aan een aantal partijen en onze boodschap mee uitdragen via sociale media. We hopen in gesprek te kunnen gaan met enkele voorzitters of ministers om de ernst van de situatie aan te kaarten en onze aanbevelingen verder toe te lichten.